

Алексей Михайлович Татарinov – Удъурбай

Ыһыах күнэ

Үрүн тунах ыһыах күннэ
Күммүт үөрэн арылыйда,
Кэтэһиилээх дьоро күннэ
Киһи- аймах тобуоруста.

Аал уоппутун аһатаммыт,
Айыылартан аатһааммыт
Быйан дьылы көрдөстүбүт,
Олохпутун түстээтибит.

Саламалаах чэчирдэрбит
Сырдык диэки тардыһаллар,
Чаппараахтаах дьөһөгөйбүт
Сэргэ маска туомтуу бааллар.

Түһүлгэлээн сирэм күөххэ
Сахам аһа тардылынна,
Уйгу- быйан чорооннорго
Кыыныннар кымыс иһилиннэ.

Өбүгэбит ооньбуулар
Оройуттан тутулунна,
Ырыа- тойук, хомус тыаһа
Бүгүн күннэ дуораһыйда.

Тонолохтон тутуһаммыт,
Күнү кытта батыһаммыт
Эһиэкэйдээн дьизэрэттибит,
Оһуокайдаан эргийдибит.

Үрүн түүнү көрсүһэммит
Ыһыах күнүн атаардыбыт,
Үрүн күнтэн көрдөһөммүт
Уйгубутун уһаттыбыт.

7.06.2018

Күөххэ үктэнэн...

Күнү- дылы тумнаммыт,
Кыстык кэмин ааһаммыт
Чээлэй күөххэ үктэнэр,
Уйгу- быйан ыһахтыыр
Оһуохайдаан сиэттиһэр,
Үрүн түүнү көрсүһэ
Тоһуоруһан кэлбиһпит,
Дьоллоох дьоннор эбиһпит.

Аал уоппутун аһатан,
Алгыс тылын ылынан
Кыынньар кымыс ыймахтыыр,
Саламааты амсайар
Өбүгэбит үгэһэ,
Үрүн тунах ыһаҕа
Үйэлэргэ салһаннын,
Олоһпутун уһаттын.

Мааны Далбар Хотуттар,
Сир симэһэ кыргыттар
Халадаайгыт тэлээрэр,
Симэхтэргит киэргэтэр.
Хорсун- хоодуот эр дьоннор,
Күүстээх Үрүн Уоланнар,
Мадьынылар буолаһыт,
Хаһсаһайдаан тустаһыт.

Саха Саһа дылыһар,
Күммүт уһуур кэмигэр
Хомус тыһаһа дьиирэйэр,
Олонһобут туойулар.
Саһа күнү көрсүһэн,
Күн күүһүттэн ылынан
Ыраастанан, сайһанан
Дуоһуйаһыт алһанан.

Сэниэлэммит саһалар
Күммүт – дылһыт көһүтэр,
Кыстыкпытын тэринэр
Быйан сайын кэтэһэр,
Оттоон – маһаан тэринэн,
Сирбит аһын хомуйан
Хаһаанарһыт кэллэһэ,
Күүстээх үлэ күүттэһэ.

18.06.2018

БНһахтыы тахсыабын

Сирэм күөххэ кыттыһан
Киэркэйэ симэниэбин,
Чээлэй күөххэ үктэнэн
Тупса, сырдыы үөрүүбүн.
БНһах күннэ тахсыабын
Бука бары сиэттиһэн,
Чуумпуруобун, туруобун
Алгыс тылын иһиллээн.

Кыынньар кымыс кутаммыт
Сири- уоту аһатыах,
Быйан дьылы түстээммит
Кутаа уоттан көрдөһүөх.
Кэнчээрибит туһугар
Айыылартан ааттаһаах,
Тупсар олох аатыгар
Эрэллээхтик сананыах.

Түһүлгэлээн олорон
Сииктэн сэниэ эбиниэх,
Кымыһынан толорон
Чорооммутун көтөбүөх.
Оҕо- аймах мунһустан
Лыахтыы тэйэ оонньоотун,
Хабылыктыыр күрэстэн
Омун – төлөн түһэрдин.

Куба Куолар – кыргыттар,
Көтө- даһа үктэнин,
Мааны- талыы далбардар,
Оһуор- ойуу үнкүүлээн.
Кыанар сэниэ эрэттэр
Куобах, кылыы ойдуннар,
Модьу – таһа бөбөстөр
Хапсаһайдаан ыллыннар.

Дьоһун – мааны дьоннорбут
Арыалланан хаамтыннар,
Ытык туруу сэргэбит
Тула тойук туойдуннар.
Арчыланан, ыраастанан
БНһах күнүн атаарыах,
Сэниэлэнэн, сэргэхсийэн
Олох иһин турунуох!
21.06.2015

Кыайы ыһыаҕа

Үөрүү – көтүү өрөгөйө
Хомустаахха ды буолла,
Улуу Кыайыбыт ыһыаҕа
Үрдүк таһымна ааста,
Тэрээһинэ астыга
Дьону- сэргэни үөртэ,
Күммүт туран биэрбитэ,
Анаммыта да бэрдэ.
Силипчээммит алгыстаан
Айылыртан көрдөстө,
Барыбытын ыраастаан
Санаабытын көтөхтө.
Баһылыкпыт Баһылай
Атын миинэн бу киирдэ,
Сирин- уотун аһатан
Баҕа санаатын эттэ.
Кэрэ- нарын кыргыттар
Дьыэрэнкэйдээн тэйдилэр,
Талба – мааны далбардар
Оһуор үктээн киирдилэр.
Ыраас халлаан анныгар
Ырыа- тойук дьыэрэйдэ,
Анал сэргэ аттыгар
Оһуохайдаан тэйдибит.
Түһүлгэлээн олорон
Үтэһэттэн сиэтибит,
Быйан дылы баҕарсан
Саамал кымыс истибит.
Алаадыбыт күрүбэ
Үгүс дьону соһутта,
Эгэлгэтэ, дэлэйэ
Барыбытын сөхтөрдө.
Саха талы танһа
Көрдөрүүгэ ды киирдэ,
Аймағынан сиэттиһэ,
Оһуоруолуу тиһиллэ.
Киппэ кыанар эрэттэр
Күүстэрин холостулар,
Кыайы тугун билбиттэр
Мүһэлэри туттулар.
Үөрэн- көтөн ыһыахтаан
Уһун күннэ тийдибит,
Үтүө тылы баҕарсан
Санаабытын эттибит.
Үрүн тунах ыһыахпыт
Үтүө дылы түстэтин,
Хомустаахпыт , түөлбэбит,
Кэлэр кэмнэ сайыннын!
22.06.2015

Туругур, Туймаада ыһыаба!

Үрүн түүн сатыылыыр кэмигэр,
Айылба мунутуур күнүгэр,
Орто сир олобун оннугар,
Айыы хаан аймабын аатыгар,
Туймаада хочотун иэнигэр,
Эллэйбит түстээбит сиригэр
Үс саха төрүөбү мустабыт,
Уйгулаах ыһыабы ыһабыт.

Бу манна оһуохай этиллэр,
Хомуспут эйээрэ дьизэрэйэр,
Олонхо дойдута ахтыллар,
Уран тыл кэрэтэ хоһуллар,
Оччоҕо кымыспыт кутуллар,
Саламаат, алаады астанар,
Үтэхэ, бастына анһыллар,
Аал уоппут иннигэр ууруллар.

Ус кыһын устата тулуйан,
Өйөһөн- убаһан, тутуһан
Өн күөххэ үктэнэн кэллибит,
Сай кэмин көрсүбүт үөрүүбүт
Барыта бүгүн күн этиллэр,
Чысхааннаах кыһыммыт ахтыллар,
Өн- быйан сайыммыт хайбанар,
Инники дьылбабыт түстэнэр.

Өбүгэ үгэһин утумнаан,
Дыгыммыт оонһуутун сөргүтэн,
Хас улуус аайыттан ааттаахтар,
Быыппастар былчыннаах быһыйдар,
Дуулаба боотурдар булсаллар,
Күөн күрэс күрэбэр киирсэллэр,
Оччоҕо кэрэ куо кыргыттар
Ураанхай бэрдигэр ыалдьаллар.

Туймаада туонатын ыһыабар,
Сүүс араас омукут мунһуустар
Эйэлээх олобу түстэхэ,
Инники дьылбаны тутуһа.
Биир ньыгыл сомоҕо буолаары,
Иллээхтик тутуһа сылдыары
Сахабыт норуота дьулуһар,
Инники олобу тутуһар.

Туругур, Туймаада ыһыаба,
Ураанхай саханы аатырда!
Туругур, Туймаада хочото,
Үс саха төрүөбүн уһата!
Туругур, Дьокуускай куораппыт,
Саханы аар саарга аатырда!
Туругур, Дьокуускай куораппыт,
Дьол – соргу тосхойор уйата!
25.06.2018